Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus
Vol.37 No.3 September - December 2026, pp. 241-254

Research Article

The Effects of a Listening for Gist Activity Package Based on Total Physical Response and Scaffolding on the Listening Comprehension Skills of Kindergartener Transitioning from Kindergarten to Primary Education

Suteera Boonnark[1]
M.Ed. (Elementary), Assistant Professor
Wanlapa Sathiraphan[2]*
M.Ed. (Early Childhood Education), Lecturer
Kamala Vutthilertdecha[3]
M.Sc. (International management), Master student
Chongnang Phakdeethossapol[4]
B.A. (English Major), Master student
Jindaporn Vongthamma[5]
B.Ed. (Early Childhood Education), Master student
Asifat Kadasae[6]
B.Ed. (Early Childhood Education), Master student
Yotsawee Saifah[7]
Ph.D. (Early Childhood and Elementary Education), Assoc. Prof
[1]Kasetsart University Laboratory School,Research and Development Center for Education
[2] Curriculum and Instruction Department, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University
[3,4,5,6,7] Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education, Chulalongkorn University
*Corresponding author: E-mail: Wanlapa.sat@stou.ac.th

Received: January 7, 2026/ **Revised:** September 3, 2026/ **Accepted:** October 9, 2026

Abstract

Creative writing is an important skill for producing written work and responding to the demands of 21st century learning, which aims to foster students' creative thinking skills. In social studies education at both the primary and secondary levels, students need to use creative writing skills to write descriptive and narrative pieces, essays, summaries, analyses, critiques, and express knowledge, opinions, or arguments on the topics they read in a logical manner. The defining characteristic of creative writing lies in the author's use of imagination to orchestrate various elements into a narrative, structuring content to convey specific intended meanings. Furthermore, such work must provide both emotional and intellectual value. The application of the RAFT strategy in social studies education plays a crucial role for enhance writing skills in a tangible way. This is because the RAFT strategy focuses on a clear step by step process, blending traditional guidelines with the freedom to create original written work. This approach helps students organize their thinking process and develop imagination when writing stories from various perspectives. Additionally, it allows students to practice writing in different formats, enabling them to choose language appropriate for each type of writing. By using the four guiding questions. Who is the writer's role? Who is the audience? What is the purpose of the writing? What is the topic of the writing? students gain a direction for beginning their writing with clarity and help learners systematically organize their thoughts through writing stories based on the RAFT strategy in a coherent manner. These questions provide a foundation for further developing written work in various forms within the context of social studies education, ensuring effective learning outcomes.

Keywords: Total Physical Response (TPR), Scaffolding, Listening for gist skills, Transition period

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2569, หน้า 241-254

บทความวิจัย

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิด Total Physical Response ร่วมกับ Scaffolding ที่มีต่อทักษะการฟังจับใจความของเด็กปฐมวัยในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษา

สุธีรา บุนนาค[1]
ค.ม. (สาขาวิชาประถมศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วัลภา สถิรพันธุ์[2]*
ค.ม. (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย), อาจารย์
กมลา วุฒิเลิศเดชา[3]
M.Sc. (International management), นิสิตระดับมหาบัณฑิต
จินดาพร วงศ์ธรรมา[4]
ค.ม. (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย), นิสิตระดับมหาบัณฑิต
ช้องนาง ภักดีทศพล[5]
ค.ม. (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย), นิสิตระดับมหาบัณฑิต
อาซีฟัต กะดะแซ[6]
ค.ม. (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย), นิสิตระดับมหาบัณฑิต
ยศวีร์ สายฟ้า[7]
Ph.D. (Early Childhood and Elementary Education), รองศาสตราจารย์
[1]กลุ่มสาระภาษาไทยระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]หลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[3,4,5,6,7] สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
*ผู้ประสานงาน: E-mail: Wanlapa.sat@stou.ac.th

วันรับบทความ: 7 มกราคม 2569/ **วันแก้ไขบทความ:** 3 กันยายน 2569/ **วันตอบรับบทความ:** 9 ตุลาคม 2569

บทคัดย่อ

การเตรียมความพร้อมด้านทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กในช่วงรอยต่อระหว่างระดับอนุบาลและประถมศึกษา ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากบริบทเดิม คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” โดยอิงแนวคิด Total Physical Response (TPR) ร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) จำนวน 8 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ผู้ปกครองสังเกตความพร้อมของเด็กในการทำกิจกรรม ขั้นที่ 2 ผู้ปกครองกระตุ้นความสนใจของเด็ก ขั้นที่ 3 ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมและฝึกทำด้วยตนเอง และขั้นที่ 4 ผู้ปกครองสรุปกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมและเปรียบเทียบทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กปฐมวัยอายุ 5–6 ปี ที่กำลังเตรียมเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างคือเด็กที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาลปีที่ 3 และอยู่ระหว่างรอเข้าศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ปกครองและเด็กสมัครใจเข้าร่วมและสามารถเข้าร่วมการประเมินได้ทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างใช้ชุดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบ One-Group Pretest–Posttest Design เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินทักษะการฟังเพื่อจับใจความซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการฟัง และด้านการตอบสนองต่อการฟัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมของเด็กแต่ละคน ผลการวิจัยพบว่า เด็กทุกคนตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้ถูกต้องทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม จำนวนเด็กที่เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นจาก 1 คน เป็น 5 คน และเด็ก 9 จาก 10 คนจดจ่อฟังเรื่องราวได้จนจบ เมื่อจัดกลุ่มระดับการเปลี่ยนแปลง พบว่า เด็ก 6 คนมีทักษะการฟังเพื่อจับใจความเพิ่มขึ้น (เพิ่มขึ้นมาก 1 คน ปานกลาง 4 คน เล็กน้อย 1 คน) คงที่ 2 คน และลดลง 2 คน

คำสำคัญ Total Physical Response (TPR) การเสริมต่อการเรียนรู้ ทักษะการฟังจับใจความ ช่วงรอยต่อ

บทนำ

การเปลี่ยนผ่านจากระดับอนุบาลสู่ระดับประถมศึกษาตอนต้น หรือที่เรียกว่า รอยเชื่อมต่อ (Transition) เป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กอย่างยิ่ง ในช่วงเวลานี้ เด็กต้องปรับตัวจากรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นในระดับอนุบาลมาสู่การเรียนรู้ที่มีโครงสร้างเวลาเรียน มีการวัดและประเมินผล และคาดหวังผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557) โดยในระดับประถมศึกษา เด็กต้องพบกับกิจกรรมใหม่ ๆ ในห้องเรียน รวมถึงการรับสารจากครูผ่านการอธิบาย ชุดคำสั่งที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น การต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่มีหลายขั้นตอน การต้องตั้งใจฟังในชั้นเรียนที่มีข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าทักษะทางภาษา โดยเฉพาะด้านการฟังจับใจความนับเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ เพราะในระดับประถมศึกษา เด็กจะได้รับข้อมูลใหม่ ๆ ผ่านการฟังเป็นหลักก่อนทักษะการอ่านและการเขียนจะพัฒนาอย่างเต็มที่ (Winsor, 2024) การเรียนรู้เนื้อหาตามรายวิชา เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ นั้นเริ่มต้นจากการฟังครูอธิบาย หากเด็กไม่สามารถฟังจับใจความได้ดี อาจส่งผลให้ไม่สามารถติดตามบทเรียนได้ทัน เกิดความไม่เข้าใจสะสม และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว อีกทั้งการฟังจับใจความยังเป็นพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะการสื่อสารกับเพื่อนและครูในระดับประถมศึกษาต้องอาศัยความสามารถในการฟังและตอบสนองอย่างเหมาะสม การฟังจับใจความที่ดีช่วยให้เด็กเข้าใจการสนทนา เข้าใจบริบท และสามารถโต้ตอบได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์อีกด้วย

กล่าวได้ว่าเด็กที่มีพื้นฐานการฟังจับใจความที่ดีจะสามารถก้าวผ่านการเปลี่ยนผ่านจากอนุบาลสู่ประถมได้อย่างมั่นใจ ในขณะที่เด็กที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมอาจเกิดความสับสน ความเครียด และความรู้สึกไม่มั่นคงในห้องเรียน ดังนั้นการฝึกทักษะนี้จึงถือว่ามีส่วนสำคัญในการลดความเครียดในประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านของเด็กแต่ละคน (Pianta & Kraft-Sayre, 2003) นอกจากนี้ ถึงแม้การฟังจะดูเหมือนเป็นทักษะทางธรรมชาติ แต่การฟังอย่างตั้งใจและการจับใจความต้องได้รับการฝึกฝนอย่างมีเป้าหมาย (Hagena et al., 2020) เด็กในวัย 5–6 ปี ตามธรรมชาติมักมีช่วงสมาธิสั้น และอาจฟังแบบเลือกได้เฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ การพัฒนาทักษะการฟังเพื่อจับใจความอย่างเป็นระบบจึงจำเป็น เพื่อฝึกทักษะขยายระยะเวลาการตั้งใจฟัง รวมถึงเพิ่มความสามารถในการแยกแยะข้อมูลสำคัญ และฝึกการตอบสนองอย่างมีเหตุผลอีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะภาษาไทยอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 1 หลักสูตรแกนกลางฯ พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนด ในมาตรฐาน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 ตัวชี้วัดไว้ว่า ป.1 ฟังคำแนะนำ คำสั่งง่าย ๆ และปฏิบัติตาม ป.2 ฟังคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อน และปฏิบัติตาม และป.3 1) เล่ารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง 2) บอกสาระสำคัญจากการฟังและการดู 3) ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู และ 4) พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู

นอกจากนี้ การสอบระดับชาติของประเทศไทย โดยเฉพาะการสอบ RT (Reading Test) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการสอบ NT (National Test) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ล้วนเป็นการทดสอบที่สะท้อนว่านักเรียนต้องมีพื้นฐานจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจำนวนมากจึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนเด็กก้าวเข้าสู่ระดับประถมต้น จึงได้จัดกิจกรรมที่มุ่งสร้างความต่อเนื่องของทักษะในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการฟัง การเข้าใจคำสั่ง และการสื่อสารในบริบทของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ ดังนั้น การพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียนใน

ระดับประถมศึกษาตอนต้นจึงควรสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยและมุ่งเน้นให้เด็กสามารถเข้าใจสาระสำคัญจากสิ่งที่ฟังและดูได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและเอื้อต่อการจดจำอย่างมีระบบ

สำหรับเด็กปฐมวัย การฟังจับใจความหมายถึงความสามารถในการรับสารที่ได้ยิน เข้าใจสาระสำคัญของเรื่องราวหรือคำสั่ง และแสดงการตอบสนองต่อสิ่งที่ฟัง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่ง การตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราว และการเรียงลำดับเหตุการณ์ ทักษะนี้ในเด็กวัย 5–6 ปียังอยู่ระหว่างการพัฒนา เนื่องจากช่วงความสนใจและการจำขณะทำงานยังมีข้อจำกัด จึงมักเข้าใจภาพรวมของเรื่องแต่ยังจดจำรายละเอียดและเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ไม่ครบถ้วนจากการฟังเพียงครั้งเดียว (Gathercole & Alloway, 2008) ขณะเดียวกันเด็กวัยนี้มีพัฒนาการด้านภาษาก้าวหน้า สามารถเข้าใจเรื่องราวที่มีลำดับเหตุการณ์และตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของเรื่องได้ (Berk, 2013) การประเมินทักษะการฟังจับใจความของเด็กปฐมวัยจึงควรพิจารณาทั้งพฤติกรรมขณะฟัง เช่น การจดจ่อ การสบตาผู้เล่า และการแสดงสีหน้าท่าทาง ร่วมกับพฤติกรรมการตอบสนองต่อการฟัง เช่น การตอบคำถามและการเรียงลำดับเหตุการณ์ ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในงานวิจัยนี้

แนวทางหนึ่งที่นำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังจับใจความของนักเรียนในวัยนี้ได้ คือแนวคิด Total Physical Response (TPR) ซึ่งหมายถึงแนวทางการเรียนรู้ทางภาษาที่เชื่อว่าการฟังควบคู่กับการเคลื่อนไหวร่างกายนั้นจะช่วยส่งเสริมการเข้าใจภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Asher, 1977) เด็กจะฟังคำสั่งหรือเนื้อหาแล้วตอบสนองด้วยการกระทำทางกายภาพ เช่น การทำท่าทาง หรือการจัดวางวัตถุต่าง ๆ ตามที่ได้ฟังมา เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการรับรู้ผ่านร่างกายสูงกว่าการใช้การรับรู้ทางนามธรรมเพียงอย่างเดียว การเคลื่อนไหวช่วยเสริมการเชื่อมโยงระหว่างการฟังและการเข้าใจ อีกทั้งการฟังอย่างเดียวอาจทำให้เบื่อหน่ายหรือเสียสมาธิได้ง่าย แต่เมื่อมีการเคลื่อนไหวประกอบ เด็กจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการตั้งใจฟังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ TPR ยังช่วยลดความกดดัน ทำให้เด็กกล้าเรียนรู้โดยไม่กลัวผิดอีกด้วย ดังนั้น แนวคิดของ TPR ช่วยกระตุ้นให้เด็กตั้งใจฟังและจดจำเนื้อหาอย่างแม่นยำผ่านการลงมือทำ ส่งเสริมการตอบสนองต่อการฟังอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยฝึกการจับใจความได้แม้ในกรณีที่ข้อความมีหลายขั้นตอน และยังพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่ชั้นประถมศึกษา

นอกจากนี้ เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองในช่วงรอยเชื่อมต่อสู่ชั้นประถมศึกษา จะมีความมั่นใจในตนเอง และสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วกับสภาพแวดล้อมใหม่ รวมถึงประสบความสำเร็จในการก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อทางการเรียนได้เป็นอย่างดี (Yeboah, 2002) แนวทางที่ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนผู้เรียนได้ ประกอบด้วย การให้การศึกษาที่ส่งเสริมพัฒนาการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง การหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษา การตรวจสุขภาพให้กับเด็ก รวมถึงการปรับกิจวัตรประจำวันให้สอดคล้องกับการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา (Peters, 2010) กล่าวได้ว่าผู้ปกครองคือบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ให้มีความพร้อมทั้งทางการเรียน การปรับตัว และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตนเองได้

แนวคิด Scaffolding เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของวีก็อตสกี (Vygotsky, 1978) ซึ่งเน้นว่าเด็กสามารถพัฒนาได้สูงสุดเมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมในเขตพัฒนาการถัดไป (Zone of Proximal Development: ZPD) โดยการให้ scaffold ไม่ได้จำกัดเฉพาะครูในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทของผู้ปกครองในฐานะ “ผู้เอื้อต่อการเรียนรู้” ภายในบริบทของครอบครัว (Wood et al., 1976; Rogoff, 2003) แนวคิด Scaffolding คือกระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในระยะเริ่มต้น โดยการให้ความช่วยเหลือจะค่อย ๆ ให้ความช่วยเหลือในระดับที่เหมาะสม และลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง (Wood et al.,

1976) เด็กวัย 5–6 ปี มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่ค่อย ๆ ยกระดับความยากให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน ทั้งยังช่วยสร้างความรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เพราะเด็กได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม อีกทั้งสนับสนุนการพัฒนาทักษะขั้นสูง การจับใจความหลายขั้นตอน และการถ่ายทอดเรื่องราวที่ซับซ้อนได้ในระยะต่อมา Scaffolding ช่วยให้เด็กค่อย ๆ พัฒนาจากการฟังข้อความสั้น ๆ ไปสู่การฟังเรื่องราวยาวขึ้นอย่างมีลำดับขั้น เปิดโอกาสให้เด็กทดลองปฏิบัติจริงจากคำแนะนำทีละน้อย จนสามารถฟังและตอบสนองได้อย่างอิสระ ทั้งยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการตั้งคำถาม พัฒนาการสรุปความ และการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเหมาะสมตามวัย

ในชุดกิจกรรมนี้ แนวคิด Total Physical Response (TPR) ร่วมกับ Scaffolding ทางภาษา หรือ Linguistic Scaffolding จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสนับสนุนทักษะด้านภาษาโดยตรง โดยเฉพาะในช่วงรอยเชื่อมต่อสู่วัยประถมศึกษา ครูหรือผู้ปกครองที่มีบทบาทในการสื่อสารกับเด็กสามารถใช้กลวิธีทางภาษาหลายประการเพื่อช่วยพัฒนา “เขตพัฒนาการถัดไป” ของผู้เรียนในด้านทักษะการฟังและพูด เช่น การพูดซ้ำด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนขึ้น การขยายคำพูดของเด็ก การตั้งคำถามปลายเปิดกับเด็ก การให้คำศัพท์ใหม่ในบริบทที่มีความหมาย และการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับประสบการณ์เดิมของเด็ก (Walqui, 2006; Van de Pol et al., 2010) ลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรมนี้ คือการที่ผู้ใหญ่ใช้ภาษาที่อยู่ในระดับที่ท้าทายสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กเรียนรู้โครงสร้างภาษา คำศัพท์ และการใช้ภาษาที่ซับซ้อนขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยจะช่วยให้เด็กค่อย ๆ พัฒนาทักษะการจับใจความจากสิ่งที่ได้ฟัง และเรียนรู้การใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลายผ่านการทำกิจกรรมที่ได้คิด ได้เคลื่อนไหวร่างกาย และได้แสดงการตอบสนองผ่านการดูแลของผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่ระดับชั้นประถมศึกษาอย่างเหมาะสม (Bodrova & Leong, 2007)

จากการศึกษาพบว่ามีงานวิจัยที่กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ อาทิ งานวิจัยของ Ahtola et al. (2011) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมสนับสนุนด้านทักษะการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ งานวิจัยของ Pears et al. (2013) ที่พัฒนาโปรแกรมส่งผลเชิงบวกทักษะการรู้หนังสือเบื้องต้นและการกำกับตนเอง ฯลฯ แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะการฟังจับใจความซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำแนวคิดการสอนภาษาแบบ Total Physical Response (TPR) ร่วมกับ Scaffolding มาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังจับใจความสำหรับเตรียมความพร้อมเด็กวัยอนุบาลที่กำลังจะขึ้นชั้นประถมศึกษา ซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยให้ทักษะการฟังจับใจความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สนุกสนาน และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพราะแนวคิด TPR ช่วยกระตุ้นการฟังที่มีคุณภาพผ่านการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ส่วนแนวคิด Scaffolding นั้น ผู้ปกครองจะช่วยเสริมการพัฒนาทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ลดความเครียด และเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงนำสองแนวคิดนี้มาสร้างเป็นขั้นตอนของชุดฝึกทักษะการฟังจับใจความ “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กสำหรับการก้าวเข้าสู่ชีวิตการเรียนในระดับประถมศึกษาได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมนี้ยังจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่ระดับประถมศึกษาและก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อนี้ได้ด้วยความมั่นใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังจับใจความของเด็กปฐมวัยในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการฟังจับใจความ

คำถามวิจัย

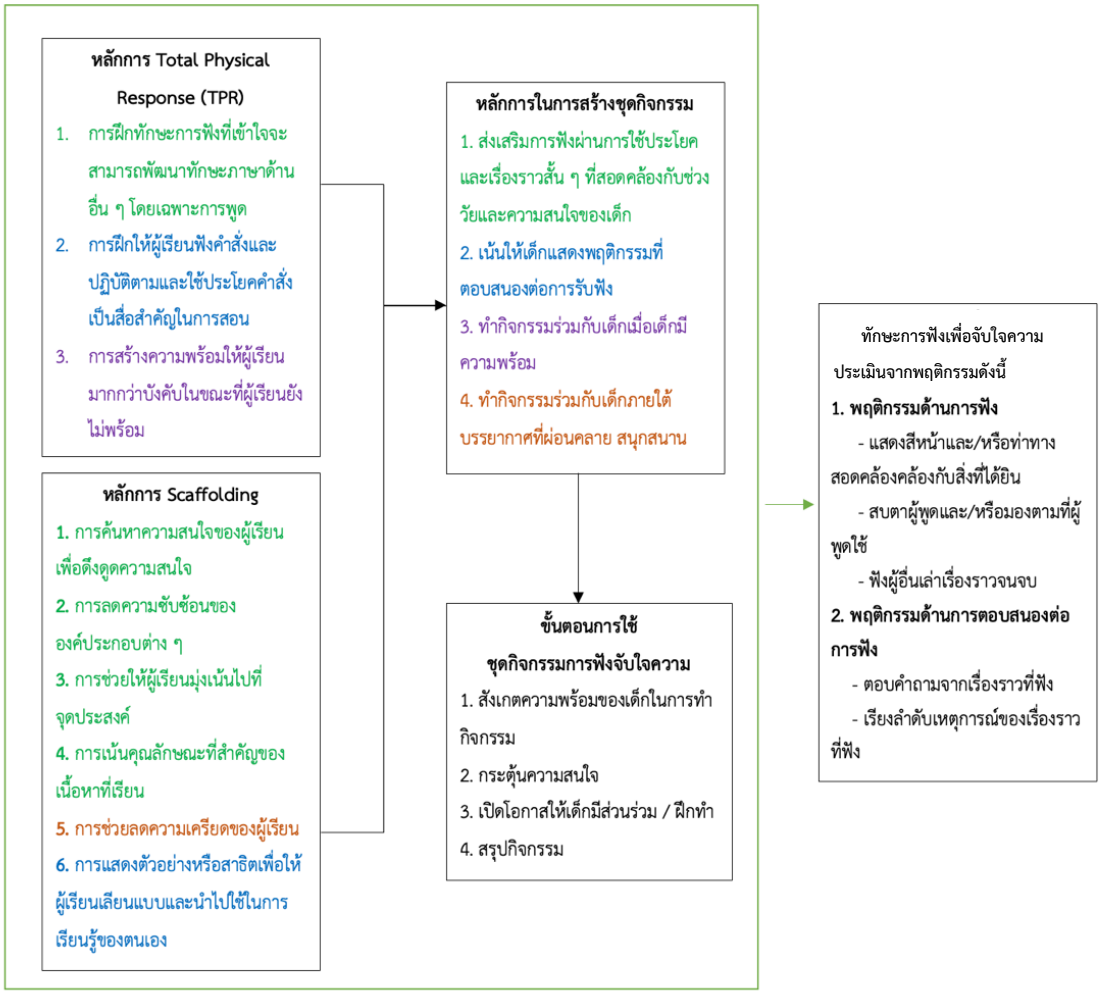
หลังการใช้ชุดกิจกรรมการฟังจับใจความ เด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษามีทักษะการฟังจับใจความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์หลักการของแนวคิดการสอนทักษะภาษาแบบ Total Physical Response (TPR) ร่วมกับ Scaffolding มาจัดทำเป็นหลักการในการสร้างชุดกิจกรรมชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” เพื่อพัฒนาทักษะการฟังจับใจความให้กับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษา 2 ด้านซึ่งประเมินผ่านการแสดงพฤติกรรมด้านการฟังและพฤติกรรมด้านการตอบสนองต่อการฟังโดยใช้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ทักษะการฟังเพื่อจับใจความของ เด็ก โดยมีรายละเอียดดังภาพประกอบ 1 ในส่วนของชุดกิจกรรมประกอบด้วย 8 กิจกรรม ได้แก่ หินน้อยแปลงร่าง 1 และ 2 เจ้าสมุทรสั่ง 1 และ 2 เก็บข้าวเก็บของ กล่องข้าวแสนอร่อย พลศึกษาแสนสุข และห้องวิทย์สนุกสนาน แต่ละกิจกรรมดำเนินการ 4 ขั้นตอนโดยผู้ปกครองตามหลักแนวคิด Scaffolding และให้เด็กตอบสนองด้วยท่าทางตามหลักแนวคิด TPR ในแต่ละด้าน โดยมีรายละเอียดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 2

แผนภาพชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ”

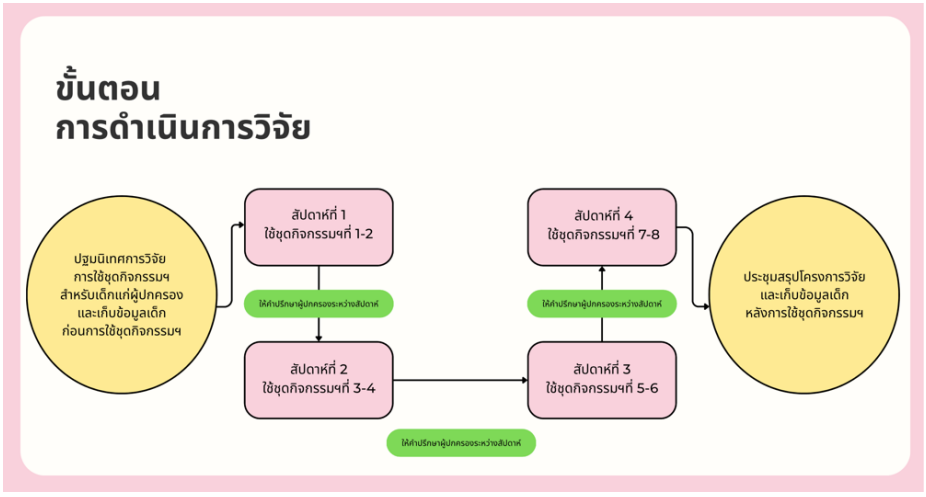

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ One-Group Pretest–Posttest Design เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” ที่พัฒนาขึ้นต่อทักษะการฟังเพื่อจับใจความของกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่กัน โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้มาจากการประเมินผลก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการบันทึกทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กก่อนและหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยเปรียบเทียบจำนวนเด็กและระดับพฤติกรรมด้านการฟังและด้านการตอบสนองต่อการฟังก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม และจัดกลุ่มระดับการเปลี่ยนแปลงของเด็กเป็นรายบุคคล ได้แก่ เพิ่มขึ้น คงที่ และลดลง

ภาพประกอบ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย

การวิจัยนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก ได้แก่ 1) เป็นเด็กที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาลปีที่ 3 ที่อยู่ระหว่างรอเข้าศึกษาต่อระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2) ผู้ปกครองและเด็กมีความสมัครใจและ

ยินดีในการเข้าร่วมโครงการวิจัยตามเงื่อนไขที่กำหนดและสามารถใช้ชุดกิจกรรมฯ ที่จัดเตรียมให้และเข้าร่วมการประเมินทักษะการฟังเพื่อจับใจความได้ทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ 3) สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยตามเงื่อนไขที่กำหนด จากเกณฑ์ที่กำหนดทำให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาลปีที่ 3 ที่อยู่ระหว่างรอเข้าศึกษาต่อระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเครือโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 10 คน ซึ่งมีอายุ 5–6 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ออกแบบพัฒนาเครื่องมือโดยศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

2.1 ชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” โดยอิงแนวคิด Total Physical Response (TPR) ร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) โดยกิจกรรมเนื้อหาที่นำมาใช้มีการออกแบบให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก คือ เหมาะสำหรับเด็กอายุระหว่าง 5 – 7 ปี ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัย และการประถมศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำให้เครื่องมือมีความชัดเจน ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กโดยสังเคราะห์แนวคิดและขั้นตอนประกอบด้วย 8 ชุดกิจกรรม ในแต่ละสัปดาห์ผู้วิจัยจะมีการประชุมชี้แนะแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมจากนั้นผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างสัปดาห์ละ 2 ชุดกิจกรรม รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ ครอบคลุมเนื้อหาใน 4 ด้าน ได้แก่ การดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน การดูแลสิ่งของเครื่องใช้ของตนเอง การจัดกระเป๋า และการทำงานร่วมกับผู้อื่นพร้อมปฏิบัติตามข้อตกลงร่วม ชุดกิจกรรมฯ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ผู้ปกครองสังเกตความพร้อมของเด็กในการทำกิจกรรม ขั้นที่ 2 ผู้ปกครองกระตุ้นความสนใจของเด็ก ขั้นที่ 3 ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมและฝึกทำด้วยตนเอง และขั้นที่ 4 ผู้ปกครองสรุปกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังเพื่อจับใจความ โดยในกิจกรรมที่ 1 “หินน้อยแปลงร่าง 1” และ “กิจกรรมที่ 2 หินน้อยแปลงร่าง 2” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เด็กสามารถทำท่าทางได้อย่างถูกต้อง 2) เด็กสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง 3) เด็กสามารถจดจ่อได้จนจบกิจกรรม กิจกรรมที่ 3 “เจ้าสมุทรสั่ง 1” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เด็กสามารถทำตามคำสั่งหลายขั้นตอน 2) เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลของใช้ของตนเอง กิจกรรมที่ 4 “เจ้าสมุทรสั่ง 2” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เด็กเข้าใจคำสั่งเกี่ยวกับตำแหน่งที่สัมพันธ์กับสิ่งของ 2) เด็กสามารถทำตามคำสั่งหลายขั้นตอนได้ 3) เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลของใช้ของตนเอง กิจกรรมที่ 5 “เก็บข้าวเก็บของ” และกิจกรรมที่ 6 “กล่องข้าวแสนอร่อย” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เด็กสามารถหยิบสิ่งของตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง 2) เด็กสามารถวางสิ่งของในตะกร้าได้อย่างถูกต้อง 3) เด็กสามารถจดจ่อได้จนจบกิจกรรม กิจกรรมที่ 7 “พลศึกษาแสนสุข” และกิจกรรมที่ 8 “ห้องวิทย์สนุกสนาน” มีวัตถุประสงค์ 1) เด็กสามารถมีสมาธิจดจ่อได้จนจบกิจกรรม 2) เด็กสามารถทำท่าทางตามคำสำคัญที่ได้ยิน

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรม ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด TPR แนวคิด Scaffolding การฟังจับใจความของเด็กปฐมวัย และสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการฟัง การดู และการพูดของหลักสูตรแกนกลางฯ 2) สังเคราะห์หลักการของแนวคิดทั้งสองเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรม 3) ออกแบบกิจกรรมจำนวน 8 กิจกรรม ครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน กำหนดขั้นตอนกิจกรรม 4 ขั้นตอน และกำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม 4) ตรวจสอบคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา จำนวน 3 ท่าน 5) ปรับปรุงชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

2.2 แบบประเมินทักษะการฟังเพื่อจับใจความ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ผ่านการประเมิน IOC โดยมีผลการประเมินในภาพรวมเกิน 0.5 ซึ่งถือว่ามีระดับความตรงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เครื่องมือมีลักษณะเป็นแบบสังเกตและประเมินทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กโดยมีเกณฑ์รูบริคในการประเมิน ทำการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการฟัง และด้านการตอบสนองต่อการฟัง โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องราวให้เด็กฟังเพื่อสังเกตพฤติกรรมด้านการฟังของเด็ก จากนั้นใช้การถามข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเรื่องราวเพื่อสังเกตการตอบคำถามของเด็ก และใช้ภาพเหตุการณ์หลักของเรื่องราว 4 ภาพเพื่อให้เด็กเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเรื่องราวที่ได้ฟังเพื่อสังเกตพฤติกรรมด้านการตอบสนองต่อการฟังของเด็ก

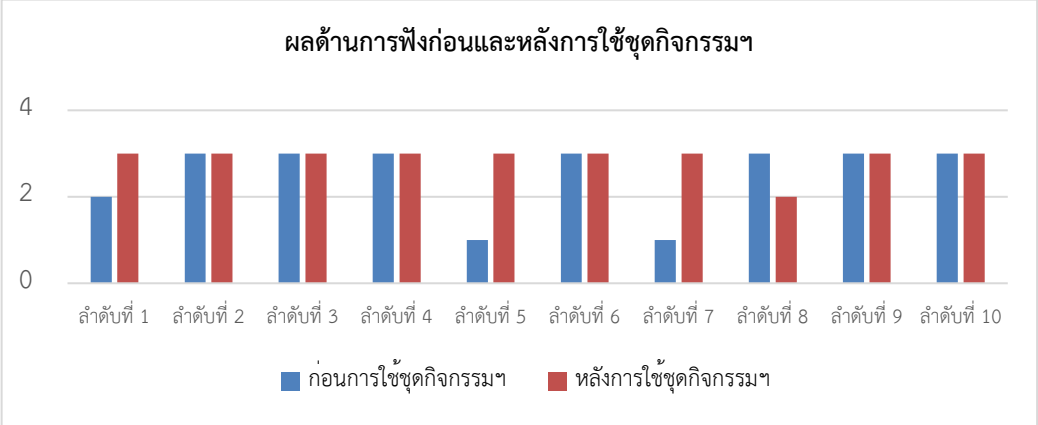
ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมิน ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาพฤติกรรมที่บ่งชี้ทักษะการฟังจับใจความของเด็กปฐมวัยจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกำหนดพฤติกรรมที่ประเมินเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการฟัง และด้านการตอบสนองต่อการฟัง 2) สร้างเกณฑ์รูบริคและกำหนดระดับคะแนนของแต่ละพฤติกรรม 3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเกิน 0.5 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ ภาระงานที่ใช้ประเมินนั้นออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กอายุ 5–6 ปี โดยใช้เรื่องเล่าสั้น ๆ คำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของเรื่อง และภาพเหตุการณ์หลัก 4 ภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการด้านภาษาและความจำของเด็กในวัยนี้ (Berk, 2013; Gathercole & Alloway, 2008)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการฟังจับใจความโดยใช้แบบประเมินการฟังจับใจความของเด็กที่เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม “ตอบสนองด้วยท่าทาง สร้าง เสริม ต่อเติมความเข้าใจ” โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านการฟัง และ 2) พฤติกรรมด้านการตอบสนองต่อการฟัง โดยใช้แบบวัดทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็ก พบว่า มีจำนวนเด็กที่แสดงพฤติกรรมด้านการฟังมากขึ้น กล่าวคือ เด็กทุกคนสามารถแสดงสีหน้าท่าทางร่วมรู้สึกกับเรื่องราวที่ได้ฟัง สบตาผู้เล่า และมองตามสื่อประกอบ โดย 9 จาก 10 คนสามารถจดจ่อตั้งใจฟังเรื่องราวได้จนจบ ตามข้อมูลดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4

กราฟเปรียบเทียบพฤติกรรมการตอบสนองด้านการฟังก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมฯ ของกลุ่มตัวอย่าง

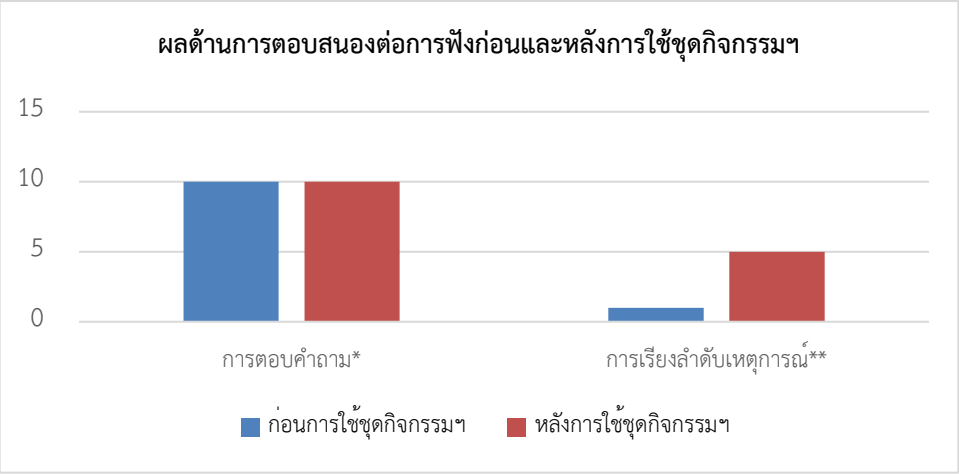

สำหรับพฤติกรรมด้านการตอบสนองต่อการฟัง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงการจับใจความได้ คือ การตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราว และ การเรียงลำดับเรื่องราว ที่ได้รับฟังมา โดยใช้แบบประเมินการฟังจับใจความของเด็ก เมื่อทำการประเมินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ พบว่า เด็กทุกคนสามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับ

เรื่องราวได้ถูกต้องทุกคน ในส่วนของการถ่ายทอดเรื่องราว พบว่า มีจำนวนของเด็กที่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวที่ฟังได้อย่างถูกต้องมากขึ้นจาก 1 คน เป็น 5 คน และใช้เวลาเฉลี่ยในการเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวลดลง รายละเอียดดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5

กราฟเปรียบเทียบพฤติกรรมการตอบสนองด้านการตอบสนองต่อการฟังก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมฯ ของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์และจัดกลุ่มเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของการฟังเพื่อจับใจความของเด็กก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ สามารถแบ่งกลุ่มตามระดับการเปลี่ยนแปลง 3 รูปแบบ ได้แก่ มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คงที่ และลดลง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มีการเปลี่ยนแปลงของระดับความสามารถในการฟังจับใจความเพิ่มขึ้น

1.1 เพิ่มขึ้นมาก หมายถึง การแสดงพฤติกรรมด้านการฟังที่ดีขึ้นหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ เด็กกลุ่มนี้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวได้ทั้งก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมฯ และสามารถเรียงลำดับเรื่องราวได้หลังใช้ชุดกิจกรรมฯ เด็กในกลุ่มนี้มีจำนวน 1 คน ได้แก่ เด็กลำดับที่ 7

1.2 เพิ่มขึ้นปานกลาง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมด้านการฟังที่ดีและคงที่และสามารถตอบสนองต่อการฟังได้อย่างถูกต้องผ่านการตอบคำถามได้ทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ และสามารถเรียงลำดับเรื่องราวได้หลังใช้ชุดกิจกรรมฯ เด็กในกลุ่มนี้มีจำนวน 4 คน ได้แก่ เด็กลำดับที่ 2, 6, 9 และ 10

1.3 เพิ่มขึ้นเล็กน้อย หมายถึง การแสดงพฤติกรรมด้านการฟังที่ดีขึ้นและตอบสนองต่อการฟังได้ผ่านการตอบคำถาม แต่ยังไม่สามารถเรียงลำดับเรื่องราวของเรื่องที่ฟังได้ เด็กในกลุ่มนี้มีจำนวน 1 คน ได้แก่ เด็กลำดับที่ 5

2. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการฟังจับใจความหรือคงที่ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมด้านการฟังที่ดีและคงที่ สามารถตอบสนองต่อการฟังได้อย่างถูกต้องผ่านการตอบคำถามได้แต่ยังไม่สามารถเรียงลำดับเรื่องราวของเรื่องที่ฟังได้ทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ เด็กในกลุ่มนี้มีจำนวน 2 คน ได้แก่ เด็กลำดับที่ 3 และ 4

3. มีการเปลี่ยนแปลงของระดับความสามารถในการฟังจับใจความลดลง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมด้านการฟังหรือการตอบสนองต่อการฟังที่ลดลงหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ เด็กในกลุ่มนี้มีจำนวน 2 คน ได้แก่ เด็กลำดับที่ 1 และ 8

เมื่อสรุปผลการวิจัยโดยรวม พบว่า ผลเชิงปริมาณ เด็ก 6 จาก 10 คน (ร้อยละ 60) มีทักษะการฟังเพื่อจับใจความเพิ่มขึ้น เด็ก 2 คน (ร้อยละ 20) คงที่ และเด็ก 2 คน (ร้อยละ 20) ลดลง เด็กทุกคนตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวได้ถูกต้องทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ และจำนวนเด็กที่เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 50 ส่วนผลเชิงคุณภาพ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมฯ พบว่า เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 7 และ 8 ซึ่งมีความท้าทายมากขึ้นมากกว่ากิจกรรมแรก ๆ ที่ง่ายกว่า สะท้อนถึงความก้าวหน้าของเด็กเมื่อผู้ปกครองเสริมต่อ (Scaffolding) ความช่วยเหลือตามลำดับความยากของกิจกรรม

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมด้านการฟังของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบจากการประเมินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้นนั้นออกแบบมาให้เด็กตอบสนองและปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ยิน และกำหนดให้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบอย่างน้อยอาทิตย์ละ 2 ครั้ง ส่งผลให้เด็กเกิดทักษะการฟังเชิงรอคอย การฟังเชิงตอบสนอง และการฟังเพื่อเข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิด TPR กล่าวคือการที่เด็กต้องฟังคำสั่งแล้วแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวช่วยเสริมให้เด็กจดจ่อกับสิ่งที่ได้ยินมากขึ้น (Asher, 1977) อีกทั้งเด็กที่ได้รับคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอจะพัฒนาทักษะการฟัง และเรียงลำดับเรื่องราวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด Scaffolding ที่ผู้ปกครองให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสมในแต่ละขั้น ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ในบริบทที่คุ้นเคย และพัฒนาทักษะการจับใจความได้อย่างเป็นระบบ (Roskos et al., 2009)

2. กลุ่มตัวอย่างลำดับที่ 7 แม้จะไม่สามารถฟังผู้อื่นเล่าเรื่องราวได้จนจบแต่กรณีศึกษาดังกล่าวนั้นสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวได้ถูกทุกข้อ และสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวที่ได้ฟังได้อย่างถูกต้อง โดยในกรณีนี้อาจเกิดขึ้นได้โดยมีปัจจัยอื่น ๆ สนับสนุน เช่น อาจเป็นไปได้ว่าเด็กอาจไม่ได้ฟังทุกคำแต่เลือกฟังเฉพาะข้อมูลสำคัญหรือเดาเนื้อเรื่องจากคำสำคัญที่ได้ยิน และแม้จะไม่ได้ฟังตลอดแต่หากเด็กมีการจำขณะทำงานที่ดี มีประสบการณ์หรือความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ อาจทำให้เข้าใจเรื่องและเดาเนื้อหาได้ และสามารถดึงข้อมูลที่ได้ยินมาต่อภาพเรื่องราวและตอบคำถามได้ เรียงลำดับเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง (Cain & Oakhill, 2007; Gathercole & Alloway, 2008) อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาอื่นในงานวิจัยนี้ ยังทำให้เชื่อได้ว่าการตั้งใจฟังอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อความสามารถในการจับใจความ เนื่องจากช่วยลดภาระของสมอง ไม่ต้องย้อนคิดซ้ำ หรือพลาดข้อมูลสำคัญ ลดการพึ่งพาการเดาแบบสุ่มและแทนที่ด้วยการทำความเข้าใจบริบทตามลำดับ จึงทำให้การจำขณะทำงานของเด็กมีพื้นที่มากพอสำหรับการประมวลผลระดับสูง เช่น การสรุปใจความ การตั้งคำถาม หรือการเปรียบเทียบ (Gathercole & Alloway, 2008; National Institute for Literacy, 2008)

3. กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ได้ฟังมาได้อย่างถูกต้องทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาเด็กในช่วงวัย 5 - 6 ปี ซึ่งมีพัฒนาการด้านภาษาก้าวหน้าอย่างชัดเจน เข้าใจเรื่องราวที่มีลำดับเหตุการณ์ ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดในเรื่อง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน ใช้ภาษาบอกเล่าเรื่องราว หรืออธิบายความเข้าใจได้เอง (Berk, 2013) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งสามารถตอบคำถามได้ถูกแต่ตอบได้ช้าลงอาจสะท้อนถึงพัฒนาการที่ลึกขึ้นทางด้านกระบวนการคิดซึ่งเป็นลักษณะของเด็กที่กำลังก้าวเข้าสู่พัฒนาการทางความคิดในระดับที่ซับซ้อนหรือการคิดระดับที่สูงขึ้น เด็กอาจใช้เวลาในการคิดก่อนตอบมากขึ้นอันแสดงถึงความสามารถในการวิเคราะห์ พิจารณาทางเลือก และเลือกคำตอบที่ดีที่สุด (Flavell, 1979) สอดคล้อง

กับการที่ผู้ปกครองใช้แนวคิด Scaffolding กระตุ้นให้เด็กคิดอย่างเป็นลำดับก่อนตอบคำถามและเน้นย้ำให้เด็กฟังให้จบเสมอ อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการคิดระดับสูงดังกล่าว

4. การเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวที่ฟังมาได้อย่างถูกต้องขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาจไม่ใช่สิ่งที่จะใช้ประเมินได้ว่าจับใจความได้หรือไม่ เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ แต่อีกครึ่งหนึ่งยังไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ การที่เด็กวัย 5 - 6 ปี ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้จากการฟังเรื่องราวเพียงครั้งเดียวนั้นอาจเป็นเรื่องปกติ เพราะเป็นพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับข้อจำกัดด้านความจำ การประมวลผล และประสบการณ์ทางภาษาตามวัย โดยเด็กวัย 5 – 6 ปียังอยู่ในช่วงที่การจำขณะทำงานและช่วงความสนใจที่กำลังพัฒนาอยู่ โดยในการประเมินเด็กให้เด็กฟังเรื่องราวเพียงครั้งเดียวอาจทำให้เด็กเข้าใจภาพรวมแต่ยังไม่สามารถจัดเรียงลำดับอย่างเป็นระบบได้ ดังนั้นการฟังเพียงครั้งเดียวอาจยังไม่เพียงพอให้เด็กสามารถจดจำ รายละเอียดทุกขั้นตอน และเรียงลำดับได้อย่างถูกต้อง (Gathercole & Alloway, 2008; Paris & Paris, 2003)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีทักษะการฟังเพื่อจับใจความเพิ่มขึ้นหรือคงที่ และมีจำนวนเด็กที่เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น ครูปฐมวัยและผู้ปกครองจึงสามารถนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการฟังจับใจความให้เด็กก่อนเข้าชั้นประถมศึกษาได้

2. เด็กบางคนมีทักษะการฟังเพื่อจับใจความคงที่หรือลดลงหลังการใช้ชุดกิจกรรม ผู้ใช้ชุดกิจกรรมควรพิจารณาปัจจัยรายบุคคล เช่น ความพร้อมและสมาธิของเด็ก รวมถึงปรับระดับการเสริมต่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และการประเมินการเรียงลำดับเหตุการณ์ควรพิจารณาให้เด็กฟังเรื่องมากกว่าหนึ่งครั้ง

ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้งานวิจัยนี้

1. กิจกรรมที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมสำหรับเด็กวัย 5 – 6 ปี ควรออกแบบให้มีระดับความยากที่ท้าทายเด็กตามวัย เช่น การใช้เรื่องราวที่ยาว การมีสื่อประกอบการทำกิจกรรม และการใช้ชุดคำสั่งที่ซับซ้อนและยาก ทำให้เด็กเกิดความสนใจมากขึ้น โดยจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนว่า กิจกรรมที่ 7 และ 8 กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากกว่ากิจกรรมแรก ๆ ที่ง่ายและไม่ท้าทายความสามารถของเด็กเท่าที่ควรทำให้เด็กไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

2. การใช้คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือสิ่งที่เด็กจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในทางปฏิบัติก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาทำให้เด็กและผู้ปกครองมีความตื่นตัวในการทำกิจกรรมมากขึ้น โดยผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรเพิ่มสาระที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็ก ตัวอย่างคำสั่งที่ต้องการเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น การฝึกการแต่งกาย การเตรียมจัดกระเป๋า การเก็บของเข้าที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการต่อยอดวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยขยายขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น ครอบครัวจากโรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนสองภาษา เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ในการตรวจจับความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมฯ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น หรืออาจพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทั้งในด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว หรือภูมิหลังทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถอธิบายหรือเชื่อมโยง

กับบริบทที่กว้างขึ้น รวมถึงขยายระยะเวลาในการทดลองเพื่อให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการฟังเพื่อจับใจความของเด็กที่ชัดเจนขึ้น

2. ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ เช่น การสอนภาษาในบริบทชายขอบ ซึ่งเด็กอาจมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม และไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ทั้งนี้ ควรปรับเนื้อหา คำศัพท์ สื่อ และสถานการณ์ให้สอดคล้องกับภาษาแม่ วิถีชีวิต และประสบการณ์ของเด็ก รวมทั้งใช้ภาษาแม่เป็นฐานในการสร้างความเข้าใจก่อนเชื่อมโยงสู่ภาษาที่เป็นเป้าหมาย การใช้ท่าทางและการสาธิตอาจช่วยลดข้อจำกัดด้านภาษา ขณะที่การเสริมต่อช่วยให้ครูปรับระดับการช่วยเหลือให้เหมาะกับความสามารถของเด็กแต่ละคน อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาทดลองเพิ่มเติมในบริบทชายขอบโดยตรงเพื่อยืนยันประสิทธิผลและความเหมาะสมของแนวทางดังกล่าว

3. ควรใช้แบบแผนการวิจัยที่มีกลุ่มควบคุม (Pretest–Posttest Control Group Design) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้ชุดกิจกรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรม และควรมีการติดตามผล (Follow-up) ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อดูความคงทนของทักษะ

4. ควรศึกษาตัวแปรต้นเพิ่มเติม เช่น ความถี่และระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรม รูปแบบหรือระดับการเสริมต่อของผู้ปกครอง และศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ทักษะการพูด ความพร้อมทางภาษา หรือการปรับตัวของเด็กเมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษา

5. ควรเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพให้ละเอียดขึ้น เช่น การบันทึกวิดีโอหรือบันทึกการสังเกตการเสริมต่อของผู้ปกครองในแต่ละขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าของเด็กตามระดับการช่วยเหลือที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

Ahtola, A., Silinskas, G., Poikonen, P.-L., Kontoniemi, M., Niemi, P., & Nurmi, J.-E. (2011). Transition to formal schooling: Do transition practices matter for academic performance? Early Childhood Research Quarterly, 26(3), 295–302. https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.12.002

Asher, J. J. (1977). *Learning another language through actions: The complete teacher's guidebook*. Sky Oaks Productions.

Berk, L. E. (2013). *Child development* (9th ed.). Pearson.

Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). *Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education* (2nd ed.). Pearson Merrill Prentice Hall Publisher.

Cain, K., & Oakhill, J. (2007). Reading comprehension difficulties: Correlates, causes, and consequences. In K. Cain & J. Oakhill (Eds.), *Children's comprehension problems in oral and written language: A cognitive perspective* (pp. 41–75). The Guilford Press.

Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906–911. https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.906

Gathercole, S. E., & Alloway, T. P. (2008). *Working memory and learning: A practical guide for teachers*. SAGE Publications.

Hagena, M., Krüger, N., & Wendt, H. (2020). Listening comprehension in early childhood: A systematic review of assessment tools and practices. *Early Childhood Education Journal, 48*(5), 587–600. https://doi.org/10.1007/s10643-020-01022-0

National Institute for Literacy. (2008). *Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel*. National Institute for Literacy.

Paris, A. H., & Paris, S. G. (2003). Assessing narrative comprehension in young children. *Reading Research Quarterly*, 38(1), 36–76. https://doi.org/10.1598/RRQ.38.1.3

Pears, K. C., Fisher, P. A., Kim, H. K., Bruce, J., Healey, C. V., & Yoerger, K. (2013). Immediate effects of a school readiness intervention for children in foster care. *Early Education and Development, 24*(6), 771–791. https://doi.org/10.1080/10409289.2013.736037

Peters, R.S. (2010) The Concept of Education (International Library of the Philosophy of Education Volume 17). Vol. 17, Routledge, London. https://doi.org/10.4324/9780203861073

Pianta, R. C., & Kraft-Sayre, M. (2003). *Successful kindergarten transition: Your guide to connecting children, families, and schools*. Paul H. Brookes Publishing.

Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development.* Oxford University Press.

Roskos, K. A., Tabors, P. O., & Lenhart, L. A. (2009). *Oral language and early literacy in preschool: Talking, reading, and writing* (2nd ed.). International Reading Association

Saifa, Y. (2014). *Kankriamprom khong dek anuban su rabap prathomsuksa* [Preparing kindergarten children for primary education]. Chulalongkorn University Press.

Walqui, A. (2006). Scaffolding instruction for English language learners: A conceptual framework. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, *9*(2), 159–180. https://doi.org/10.1080/13670050608668639

Winsor, T. (2024). Why listening comprehension matters most in early primary education. *Journal of Child Language Development, 42*(1), 21–35. https://doi.org/10.1007/s10578-024-00988-w

Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 17*(2), 89–100. https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x

Van de Pol, J., Volman, M., & Beishuizen, J. (2010). Scaffolding in teacher–student interaction: A decade of research. *Educational Psychology Review*, *22*(3), 271–296. https://doi.org/10.1007/s10648-010-9127-6

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes.* Harvard University Press.

Yeboah, D. A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: Evidence from the research, *Early Years, 22*(1), 51-8.